

شماره ۵۴، ۱۱۰، ۲۸۲

تاریخ ۷، ۷، ۹۲

پوست

جمهوری اسلامی ایران

وزارت امور اقتصادی و دارائی

وزیر

باسمه تعالی

به کلیه دستگاه های اجرایی مشمول ماده (۵) قانون مدیریت خدمات کشوری

در اجرای ماده (۴۰) قانون محاسبات عمومی کشور و در راستای بسط و توسعه خدمات دولت الکترونیک و افزایش بهره‌وری در وصول درآمدهای دولت، به پیوست دستورالعمل اجرایی نحوه وصول درآمدهای مندرج در قوانین بودجه سنواتی با استفاده از سامانه دریافت‌های الکترونیکی وجوه دولتی (سوییچ خزانه) که توسط معاونت نظارت مالی و خزانه داری کل کشور تهیه و طی نامه شماره ۵۰۰۰۰/۳۷ مورخ ۱۳۹۲/۵/۱۶ به تایید دیوان محاسبات کشور رسیده است، ابلاغ می‌گردد.

بدیهی است استفاده از ساز و کار صدرالذکر منوط به استقرار زیر ساخت‌های لازم و رعایت قوانین مربوط، مقررات امنیتی و استانداردهای مرتبط در اجرای عملیات بوده و مسئولیت حصول صحیح و به موقع درآمدهای دولتی به عهده بالاترین مقام دستگاه های اجرایی می باشد.

علی طیب نیا

رونوشت به:

دیوان محاسبات کشور بازگشت به نامه فوق‌الاشاره برای استحضار
معاونت امور بانکی، بیمه و نظارت بر اجرای سیاستهای کلی اصل (۴۴) قانون اساسی برای اطلاع و اقدام
رئیس محترم سازمان امور اقتصادی و دارایی استان برای اطلاع و اقدام
اداره کل خزانه برای اطلاع و اقدام
اداره کل نظارت بر اجرای بودجه برای اطلاع و اقدام
اداره کل نظارت بر ذیحسابیها برای اطلاع و اقدام
اداره کل اموال دولتی و اوراق بهادار برای اطلاع و اقدام
اداره کل هماهنگی و تلفیق حسابها و روشهای حسابداری به همراه سوابق برای اطلاع و اقدام

ماده ۱- تعاریف

واژگانی که در این دستورالعمل به کار برده شده به شرح ذیل تعریف می‌شوند:

۱-۱- **داده پیام**: هر نمادی از واقعه، اطلاعات یا مفهوم است که با وسایل الکترونیکی، نوری و یا فناوری‌های جدید اطلاعات تولید، ارسال، دریافت، ذخیره یا پردازش می‌شود.

۱-۲- **رویه ایمن**: رویه‌ای است برای تطبیق صحت ثبت «داده پیام»، منشأ و مقصد آن با تعیین تاریخ به منظور یافتن هرگونه خطا یا تغییر در مبادله، محتوا و یا ذخیره سازی «داده پیام» از یک زمان خاص؛ یک رویه ایمن ممکن است با استفاده از الگوریتم‌ها یا کدها، کلمات یا ارقام، شناسایی، رمزنگاری، روش‌های تصدیق یا پاسخ برگشت و یا طرق ایمن مشابه انجام شود.

۱-۳- **اصل ساز**: منشأ اصلی «داده پیام» است که «داده پیام» به وسیله او یا از طرف او، تولید یا ارسال می‌شود اما شامل شخصی که در خصوص «داده پیام» به عنوان واسطه عمل می‌کند، نخواهد شد.

۱-۴- **سیستم اطلاعاتی**: سیستمی برای اصل سازی، تولید، ارسال، دریافت، ذخیره یا پردازش «داده پیام» است.

۱-۵- **سیستم اطلاعاتی مطمئن**: سیستم اطلاعاتی است که:

الف- به نحوی معقول در برابر سوء استفاده و نفوذ محفوظ باشد؛

ب- سطح معقولی از قابلیت دسترسی و تصدی صحیح را دارا باشد؛

ج- به نحوی معقول متناسب با اهمیت کاری که انجام می‌دهد پیکربندی و سازماندهی شده باشد و

د- موافق با رویه ایمن باشد.

۱-۶- **ارجاع در داده پیام**: استفاده اصل ساز از شناسه، عبارت و یا اصطلاحی درون یک «داده پیام» است که

دریافت کننده «داده پیام» را به داده پیامی دیگر ارجاع دهد؛ ارجاع در داده پیام با رعایت موارد زیر معتبر

است:

الف- مورد ارجاع به طور صریح در «داده پیام» معین شود؛

ب- مورد ارجاع برای طرف مقابل که به آن تکیه می‌کند روشن و مشخص باشد و

ج- «داده پیام» موضوع ارجاع، مورد قبول طرف مقابل باشد.

۷-۱- **مؤدی**: به شهروند متقاضی دریافت خدمت از دستگاه اجرایی و یا مشتری دستگاه اجرایی اطلاق می شود که جهت دریافت و یا خرید خدمات می بایستی وجهی را به حساب های دولتی واریز نماید.

۸-۱- **پیشخوان ارایه خدمت**: به مکان و جایگاهی در سلسله مراتب سازمانی دستگاه اجرایی اطلاق می شود که ارایه سرویس به شهروندان در آن صورت می پذیرد. پیشخوان های ارایه خدمت، پایین ترین رده در هرم سلسله مراتب سازمانی می باشند که ممکن است با کمک بخش خصوصی راه اندازی و مدیریت شوند.

۹-۱- **تراکنش**: یک پیام الکترونیکی که بنا به تقاضای مؤدی در یکی از درگاه های پرداخت (نظیر کارتخوان و یا درگاه پرداخت اینترنتی) ایجاد و به شبکه الکترونیکی بانکی ارسال می شود.

۱۰-۱- **کارتخوان**: ابزاری که با پذیرش فیزیکی کارت بانکی می تواند امکانی را فراهم کند که وجه به صورت الکترونیکی از حساب دارنده کارت کسر و به حساب یا حساب های مقصد تعریف شده واریز گردد.

۱۱-۱- **درگاه پرداخت الکترونیکی**: تارنمای اینترنتی که با پذیرش مجازی کارت بانکی می تواند امکانی را فراهم کند که وجه به صورت الکترونیکی از حساب دارنده کارت کسر و به حساب یا حساب های مقصد تعریف شده واریز گردد. پذیرش مجازی کارت بانکی برابر با شناسایی مجازی شماره کارت، شناسه و رمز اینترنتی می باشد.

۱۲-۱- **بر خط**: هرگونه تراکنشی که تکمیل آن مستلزم ارتباط بدون وقفه با سامانه های رایانه ای مرکزی برای سنجش اعتبار و صحت تراکنش باشد.

۱۳-۱- **سامانه سوییچ خزانه**: سیستم اطلاعاتی مطمئنی است که با هدف ارایه خدمات در حوزه پرداخت الکترونیک شهروندان به دولت و تحت نظارت نهادهای نظارتی نظیر خزانه داری کل کشور راه اندازی و بهره برداری رسیده است؛ این سامانه از طریق ارتباط با سامانه های بانکداری و شبکه شتاب بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران از یک سو و سامانه های دستگاه اجرایی از سوی دیگر، انجام عملیات پرداخت الکترونیک و جوه به صورت کسر وجه از حساب کارت مؤدی و واریز به حساب های درآمدی دستگاه های اجرایی را به صورت بر خط فراهم می سازد.

۱۴-۱- **بانک عامل**: بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران و یا سایر بانک هایی که از طرف بانک مذکور برای وصول انواع درآمدهای دولت نمایندگی داشته باشند.

ماده ۲ - هدف از ایجاد و راه اندازی «سامانه سوییچ خزانه» تکریم ارباب رجوع، کاهش مراجعات شهروندان به شعب بانک ها، کاهش زمان و هزینه ارایه خدمات دولتی، تسریع نقد شوندگی وجوه دریافتی خزانه، افزایش شفافیت

در حساب‌های مالی و کاهش خطاهای ناشی از اشتباهات انسانی می‌باشد؛ هدف دیگر «سامانه سویچ خزانه» دستیابی به یک ساز و کار استاندارد و مشخص جهت الکترونیکی نمودن فرآیندهای دریافت وجوه و تعیین چارچوب فعالیت بانک‌ها، دستگاه‌های اجرایی و خزانه‌داری کل کشور در این زمینه است؛ این سامانه یکی از سامانه‌های زیر ساختی در جهت تکمیل برنامه‌های خدمات دولت الکترونیکی نیز خواهد بود.

ماده ۳- این آیین‌نامه شامل مجموعه ساز و کارهای اجرایی و ویژگی‌های «سامانه سویچ خزانه» است که در راه‌اندازی دریافت الکترونیکی وجوه دولتی در دستگاه‌های اجرایی مورد استفاده و استناد می‌باشد.

ماده ۴- هرگاه وجود یک گواهی بانکی دایر بر انتقال وجه به حساب ذینفع از نظر قانون و مقررات لازم باشد، «داده پیام» یا سند کاغذی جایگزین «داده پیام» منتسب به «سامانه سویچ خزانه» با محتوای تاییدیه دریافت به حساب ذینفع در حکم گواهی بانکی است. سند مذکور فقط یک بار قابل چاپ بوده و بانک عامل مسئولیت صحت آن را بر عهده خواهد داشت.

ماده ۵- دریافت هرگونه «داده پیام» منتسب به «سامانه سویچ خزانه» با محتوای تاییدیه دریافت بر اساس رویه ایمن توسط سیستم اطلاعاتی دستگاه اجرایی به منزله دریافت تاییدیه واریز وجه به حساب‌های درآمدی دستگاه اجرایی مربوط محسوب می‌گردد.

ماده ۶- صدور هرگونه رسید کاغذی که پس از دریافت و خاتمه «داده پیام» منتسب به «سامانه سویچ خزانه» با محتوای تاییدیه دریافت توسط سیستم اطلاعاتی انجام پذیرد در صورت وجود شرایط ذیل می‌تواند به عنوان سند کاغذی مبنی بر دریافت خدمت (مفاصا حساب) مورد استناد قرار گیرد.

الف- اعلام صریح ختم تبادل «داده پیام»؛

ب- ذکر نوع خدمت دریافتی؛

ج- ذکر مشخصات دریافت کننده خدمت به همراه شماره ملی و یا شناسه ملی و

د- تایید و امضای آن توسط رئیس و ذیحساب دستگاه‌های اجرایی یا مقامات مجاز از طرف آن‌ها.

ضمناً اتخاذ تدابیر پیشگیرانه و کنترلی معطوف به جلوگیری از تقلب و سوء استفاده از اسناد کاغذی و مانایی پرفراژ و محتوای آن ضروری بوده و می‌بایست به گونه‌ای عمل شود که گواهی‌های صادره واجد مشخصات موضوع ماده (۶۵) قانون محاسبات عمومی کشور نیز باشد.

ماده ۷- کلیه اقدامات مورد نیاز ذیحسابان و دستگاه‌های نظارتی جهت پیگیری موارد، کشف و رفع مغایرت‌ها و نظایر آن بر اساس امکانات فراهم آمده در «سامانه سویچ خزانه» به صورت الکترونیکی و برخط انجام خواهد شد.

ماده ۸- الکترونیکی شدن فرآیند وصول و دریافت وجوه با اتکاء به راه حل «سامانه سویچ خزانه» همراه با الکترونیکی شدن چرخه ارایه خدمت در دستگاه‌های اجرایی میسر است.

ماده ۹- دستگاه‌های اجرایی مکلف‌اند بسترها و امکانات مناسب نرم افزاری و سخت افزاری را به نحوی آماده نمایند که دستگاه‌های کارتخوان نصب شده در پیشخوان ارایه خدمت دستگاه اجرایی به عنوان بخشی از «سامانه سویچ خزانه» با رویه‌ای امن به سیستم اطلاعاتی مطمئن دستگاه اجرایی متصل شوند.

ماده ۱۰- آن‌دسته از دستگاه‌های اجرایی که برخی از خدمات خود را از طریق تارنمای اینترنتی در اختیار مردم قرار داده و پیشخوان ارایه خدمت مجازی راه اندازی نموده‌اند بایستی بخش پیشخوان خدمت از تارنمای اینترنتی دستگاه اجرایی را بر اساس رویه‌ای امن به درگاه پرداخت اینترنتی اختصاصی «سامانه سویچ خزانه» متصل نمایند.

ماده ۱۱- اطلاعات دریافت وجه انجام شده در «سامانه سویچ خزانه» ذخیره گردیده و اطلاعات خدمت ارایه شده نیز در سامانه اطلاعاتی دستگاه اجرایی ثبت می‌گردد. «سامانه سویچ خزانه» و سامانه اطلاعاتی دستگاه اجرایی در هنگام تبادل «داده پیام» با یکدیگر موظف به ارسال یک یا چند قلم اطلاعاتی مشترک و یکسان جهت فراهم سازی امکان ارجاع در داده پیام‌های طرف دیگر می‌باشند.

ماده ۱۲- دریافت‌های الکترونیکی وجوه دولتی بایستی دارای یک شماره شناسایی یکتا، منحصر بفرد و تکرار ناپذیر تحت نام «شماره یکتای دریافت الکترونیکی وجوه خزانه» باشد به گونه‌ای که در هر زمان با اتکاء به آن بتوان به اطلاعات دریافت وجه و خدمت انجام شده، دست پیدا نمود؛ این شماره شناسایی ملاک هرگونه پیگیری و اقدامات بعدی نظیر استرداد خواهد بود.

ماده ۱۳- به ازای هر یک از دستگاه‌های اجرایی متقاضی دریافت‌های الکترونیکی وجوه دولتی، بانک عامل موظف است حساب‌های رابط مورد نیاز را با اخذ مجوزهای قانونی از خزانه‌داری کل کشور و با رعایت قوانین و مقررات به منظور ارتباط با «سامانه سویچ خزانه» و واریز بر خط افتتاح نموده و موجودی حساب‌های مذکور را در مواعد مقرر مطابق موعد تعیین شده در مجوز افتتاح حساب به حساب‌های تمرکزی ذیربط واریز نماید.

ماده ۱۴- هرگاه ارایه خدمات توسط یک دستگاه اجرایی به مراجعه کنندگان مستلزم واریز وجه به محل دو و یا بیش از چند حساب دولتی و غیردولتی باشد، «سامانه سویچ خزانه» مجاز است که مجموع وجوه را طی یک عملیات بانکی موفق از حساب متصل به کارت مؤدی کسر نماید. در این صورت جزییات وجوه واریزی در تاییدیه صادره به تفکیک مشخص و درج می‌گردد.

ماده ۱۵- وجوه کسر شده از حساب مؤدی بایستی به صورت بلادرنگ و برخط به حساب رابط غیر قابل برداشت مخصوص دریافت‌های الکترونیکی وجوه دولتی دستگاه اجرایی واریز شود.

ماده ۱۶- «سامانه سوییچ خزانه» می‌بایست دارای ساز و کار جمع‌آوری سلسله مراتب اطلاعات تراکنش‌های واحدهای مختلف دستگاه اجرایی باشد.

ماده ۱۷- «سامانه سوییچ خزانه» بایستی مجهز به امکان مشاهده، مرتب‌سازی و ذخیره‌سازی اطلاعات دریافت‌ها برای ذیحسابان و عاملین ذیحساب دستگاه اجرایی باشد. این اطلاعات شامل تاریخ، زمان، شماره ارجاع (شماره ردیابی خدمت ارایه شده به ازای دریافت صورت گرفته)، محل و مبلغ واریزی‌های انجام شده به حساب‌های درآمدی دستگاه اجرایی است.

ماده ۱۸- هرگونه استرداد وجه با درخواست مشتری و یا دستگاه اجرایی از طریق درگاه پرداخت الکترونیکی ممنوع است؛ در مواردی که وجوه وصولی بر اساس مقررات قانونی قابل استرداد به ذینفع باشد، وجه قابل استرداد با اجرای مقررات قانونی به ذینفع مسترد خواهد شد. لازم است در «سامانه سوییچ خزانه» جهت جلوگیری از امکان تکرار استرداد وجوه وصولی، موارد استرداد هر دریافت به صورت الکترونیکی ثبت و یادداشت شود. امکان مهیا شده در «سامانه سوییچ خزانه» مبنی بر استرداد خودکار و بلادرنگ وجوه در زمانی که به هر دلیل سیستمی امکان تکمیل فرآیند دریافت، وجود ندارد از این قاعده مستثنی است. در این حالت داده پیام با محتوای تاییدیه دریافت نیز تولید نخواهد شد.

ماده ۱۹- دریافت‌های غیر قطعی (خدمات در راه دولتی) همانند تعرفه خدمات فرودگاهی و تعرفه شهرداری‌ها در بلیت‌های خطوط هواپیمایی که تحقق قطعی آن موکول به آینده است، تحت عنوان «حساب انتظامی» خاصی برای دستگاه‌های ذیربط در «سامانه سوییچ خزانه» افتتاح شده و در موارد عدم تحقق خدمت وجه مربوط به صورت الکترونیکی توسط سامانه به ذینفع عودت می‌گردد. در این صورت به محض تحقق خدمت وجه مربوط بلافاصله به حساب‌های درآمدی قطعی واریز می‌شود.

ماده ۲۰- حدود و سطح دسترسی به «سامانه سوییچ خزانه» و گزارش‌های خروجی آن توسط خزانه‌داری کل کشور به عنوان متولی وصول منابع بودجه عمومی کشور تعیین و مدیریت می‌گردد.

ماده ۲۱- دستگاه اجرایی استفاده‌کننده از این راهکار، می‌بایست با هماهنگی خزانه‌داری کل کشور، ساز و کارهای لازم جهت نظارت و بازرسی از حسن عملکرد سامانه و چگونگی دریافت وجوه دولتی را فراهم آورد.

ماده ۲۲- استفاده از هرگونه درگاه پرداخت وجوه دولتی خارج از چارچوب این دستورالعمل جهت دریافت الکترونیکی وجوه دولتی توسط دستگاه‌های اجرایی ممنوع است. با توجه به این که حوزه نفوذ «سامانه سویچ خزانه» در برخی از دستگاه‌های اجرایی در خارج از محیط اداری و در پیشخوان ارایه خدمات آنان با کمک بخش خصوصی ایجاد و مدیریت می‌شود (نظیر دفاتر پیشخوان خدمات دولت و بخش عمومی، دفاتر پلیس +۱۰، دفاتر پیشخوان شهر الکترونیک و دفاتر اسناد رسمی)، دریافت هزینه حق‌العمل پیشخوان‌های فوق از طریق سازوکار «سامانه سویچ خزانه» ممنوع است.

ماده ۲۳- ساز و کارهای امنیتی لازم در «سامانه سویچ خزانه» و سیستم اطلاعاتی مطمئن مورد استفاده در پیشخوان دستگاه‌های اجرایی بایستی به گونه‌ای به کار گرفته شود که این فضا بستری برای انجام فعالیت‌های غیر قانونی نباشد؛ بانک عامل ساز و کارهای امنیتی لازم را جهت مقابله با تخریب بانک‌های اطلاعاتی، حملات مختل کننده خدمات جاسوسی، خرابکاری، نقض حریم خصوصی و نقض حقوق مالکیت معنوی را بایستی به کار گیرد؛ مراکز پردازش «سامانه سویچ خزانه» بایستی حداقل شامل مرکز اصلی و مرکز پشتیبان باشند. هرگونه تبادل «داده پیام» بین بخش‌های مختلف «سامانه سویچ خزانه» بایستی مطابق با قوانین و مقررات مربوط و توصیه‌های امنیتی بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران و به صورت رمزینه شده باشد.

ماده ۲۴- بانک عامل موظف است ممیزی امنیتی «سامانه سویچ خزانه» را بر اساس آخرین ضوابط استانداردهای فنون امنیتی، فناوری اطلاعاتی و سیستم‌های مدیریت امنیت اطلاعات در قالب گزارش‌های ادواری حداکثر هر سه ماه یکبار منتشر و به اطلاع ذینفعان برساند.

ماده ۲۵- بر اساس این دستورالعمل دستگاه‌های اجرایی موظف به همکاری با بانک عامل در خصوص رعایت اصول و شرایط امنیتی اعلام شده از سوی بانک عامل می‌باشند.